

RAADSVOORSTEL

zaaknummer: 1097984
 afdelingsnaam: Leefomgeving / Ruimtelijke Kwaliteit
 steller: Marije Drost
 telefoonnummer: 035 629 2067
 onderwerp: De nieuwe bibliotheek in het hart van de stad

Voorstel

1. De notitie *Businesscase Nieuwe bibliotheek* vast te stellen als financieel kader voor verhuizing en vernieuwing van de bibliotheek
2. Geen wensen en bedenkingen, op grond van de gemeentewet artikel 169 lid 4, en artikel 15, lid 2 van de Financiële verordening Hilversum 2022, bekend te maken op het voorgenomen besluit van het college om garantie te verlenen aan de Bibliotheek en Volksuniversiteit Hilversum voor een bedrag van € 12,7 miljoen
3. Het budget voor de subsidiëring van de bibliotheek in jaarlijkse stappen te verhogen van € 1,5 miljoen in 2022, via € 2,0 miljoen in 2023 en € 2,2 miljoen in 2024 naar € 2,5 miljoen in 2025 en verder, ten laste van het begrotingsaldo, Programma 1 Wonen en Leven, taakveld 6.5 Media
4. Ter dekking van de te maken uitvoeringskosten in de periode september tot en met december 2022 in de begroting een budget van € 100.000,- op te nemen ten laste van het begrotingsaldo budget 2022, Programma 1 Wonen en Leven, taakveld 6.5 Media
5. In de begroting een budget op te nemen voor subsidiëring van de programmeringsorganisatie Mediaplein € 160.000,- per jaar voor 2023 en 2024, ten laste van het begrotingsaldo, Programma 1 Wonen en Leven, taakveld 6.5 Media
6. De door het college opgelegde geheimhouding op de bij dit voorstel behorende bijlage 3 'Businesscase Nieuwe Bibliotheek' conform artikel 25 lid 3 van de gemeentewet te bekrachtigen en deze geheimhouding op te heffen nadat de bibliotheek in de Gooise Brink geopend is

Programma	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1	Verhoging budget voor subsidie bibliotheek	0	500	700	1.000	1.000
1	Uitvoeringskosten	100	0	0	0	0
1	Programmeringsorganisatie	0	160	160	0	0
	Ten laste van het begrotingsaldo	-100	-660	-860	-1.000	-1.000

Planning

Titel	Toelichting	BEELDVORMING	ORDEELSVORMING	BESLUITVORMING
De nieuwe bibliotheek in het hart van de stad	Raadsvoorstel met de kaders voor de bibliotheek	07/09/2022	07/09/2022	21/09/2022
Technische sessie	Rebel Group licht de businesscase toe en er is gelegenheid voor het stellen van vragen	05/09/2022		
Uitgangspunten herinrichting Kerkbrink	Raadsvoorstel met uitgangspunten voor herinrichting van de	07/09/2022	07/09/2022	21/09/2022

	Kerkbrink. Startnotitie schetst het vervolgproces			
Beeldvormende sessie	Raad kreeg een tussentijdse toelichting) op de voortgang	26/01/2022		
Haalbaarheidsstudie Mediaplein	Raad nam kennis van de haalbaarheidsstudie en gaf opdracht tot nadere uitwerking	31/08/2021	31/08/2021	15/09/2021

Dit raadsvoorstel moet worden behandeld in de raadscommissie van 7 sep en de raad van 21 sep.

- Dit raadsvoorstel wordt gelet op de onderlinge samenhang gelijktijdig geagendeerd met raadsvoorstel *Uitgangspunten herinrichting Kerkbrink*.
- Met voorliggend raadsvoorstel wordt besloten over de verhuizing en vernieuwing van de bibliotheek. Wil de nieuwe bibliotheek eind 2024 haar deuren kunnen openen op de locatie in de Gooische Brink dan is een raadsbesluit in september noodzakelijk. Dit gelet op de verdere voorbereidingen, waaronder ontwerpproces en tijd die de verbouwing vraagt.

Samenvatting

Bibliotheek Hilversum, Museum Hilversum, Beeld & Geluid, de eigenaar van de Gooische Brink en de gemeente willen de Kerkbrink en Gooische Brink nieuw leven inblazen door verhuizing en vernieuwing van de bibliotheek, herinrichting van de Kerkbrink en programmering op de Kerkbrink. De haalbaarheidsstudie liet eerder al zien dat het project onder voorwaarden kansrijk is en voor onze stad van maatschappelijke, economische en culturele waarde is. In de afgelopen periode zijn de plannen nader uitgewerkt. Het LAB Mediaplein is in oktober 2021 als voorloper opgestart. Op basis van de nadere uitwerking en de eerste ervaringen met het LAB kan nu besluitvorming plaatsvinden over de kaders waarbinnen de verhuizing van de bibliotheek en de programmering kan worden gerealiseerd.

Inleiding

Bibliotheek en Volksuniversiteit Hilversum (verder: bibliotheek), Museum Hilversum, Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid (verder: Beeld & Geluid), Brinker Mall (eigenaar van de Gooische Brink) en de gemeente willen de Kerkbrink en Gooische Brink nieuw leven inblazen door verhuizing van de bibliotheek naar de Gooische Brink, door vernieuwing van de bibliotheek, door herinrichting van de Kerkbrink en door op het plein en in omliggende panden programmering te realiseren. Initiatiefnemers hebben elkaar gevonden in deze ambitie die ook veel enthousiasme oproept bij een groot aantal andere organisaties in de stad. Belangrijk onderdeel van het project is dat de bibliotheek zich in vernieuwde vorm zal vestigen in de Gooische Brink, nabij de Kerkbrink. Dit levert de Kerkbrink en omgeving een gegarandeerde bezoekersstroom op. Voor de bibliotheek betekent het een toekomstbestendige thuisbasis op deze centrale locatie.

Doel

Op basis van voorliggend voorstel neemt de gemeenteraad een besluit over de financiële kaders waarbinnen de verhuizing en vernieuwing van de bibliotheek kan plaatsvinden en programmering op en rond de Kerkbrink kan worden gerealiseerd.

Van haalbaarheidsstudie naar kaderstelling

Op 15 september 2021 heeft de gemeenteraad kennis genomen van de [haalbaarheidsstudie](#). Bij de gemeenteraad bleek ruime steun voor de verhuizing en vernieuwing van de bibliotheek. De gemeenteraad gaf opdracht tot het op enkele onderdelen uitwerken van de plannen en het in beeld brengen van de investeringen. Dit mede op basis van [advies van de Cultuurraad](#). Tegelijkertijd werd ingestemd met het realiseren van LAB Mediaplein. Het LAB, in oktober 2021 gestart, is een experimentele omgeving, een voorloper en testcase voor de uiteindelijke programmering op en rond de Kerkbrink. Onder regie van de gemeente heeft kwartiermaker Rebel Group de plannen afgelopen periode samen met de initiatiefnemers uitgewerkt. Er werden experts betrokken op het gebied van vernieuwing, architectuur, vastgoed en taxatie.

Uitgangspunten herinrichting Kerkbrink

Voor herinrichting van de Kerkbrink is het raadsvoorstel Uitgangspunten Herinrichting Kerkbrink opgesteld. Daarmee legt de gemeenteraad uitgangspunten vast als start van het ontwerpproces voor herinrichting van de Kerkbrink. Dat raadsvoorstel en voorliggend raadsvoorstel kennen een onderlinge samenhang en worden daarom gelijktijdig besproken. De rol van de gemeente is wel verschillend. De gemeente is verantwoordelijk voor de herinrichting van de Kerkbrink. De bibliotheek staat aan de lat voor de verhuizing en vernieuwing van de bibliotheek. De stichting Mediaplein trekt de programmering op en rond de Kerkbrink.

Argumenten Centrum

1.1 De bezoekers aan de bibliotheek zullen voor meer reuring zorgen op en rond de Kerkbrink

Schatting is dat het bezoekersaantal zal groeien van nu 245.000 naar straks 367.000 bezoekers op jaarbasis. Dat is een groei van circa 50%. Waar nu naar schatting 40% van de Hilversummers de bibliotheek bezoekt, zal dat op de Kerkbrink toenemen naar 55% of meer. De bezoekers aan de bibliotheek zorgen voor meer reuring op en rond de Kerkbrink. Straten als de Kerkstraat, Schoutenstraat en 's-Gravelandsweg zullen daarvan meeprofiteren.

1.2 Met deze ontwikkeling wordt een fors metrage detailhandelsmeters uit de markt gehaald

De Gooische Brink Passage heeft te kampen met een forse leegstand. Met de verhuizing van de bibliotheek naar de Gooische Brink wordt circa 5.000 m² winkelruimte, die voor een groot deel structureel leeg staat, getransformeerd naar een maatschappelijke bestemming. Met het uit de markt nemen van structureel leegstaande meters wordt bijgedragen aan een toekomstbestendig centrum.

1.3 De ontwikkeling heeft een positief effect op de vastgoedwaarde, op het aanbod aan winkels en horeca en op de leegstand

In de [notitie Perspectief op Cultuur](#), basis voor nieuw op te stellen cultuurbeleid, wordt gesteld dat kunst en cultuur levendigheid brengt en dynamiek voor inwoners en bezoekers aan Hilversum. Bij een bibliotheek ligt de nadruk meer op educatie dan op cultuur, maar ook voor de (programmering van de) bibliotheek geldt dit. De nieuwe bibliotheek heeft een positief effect op de vastgoedwaarde, op de aanwezigheid van horeca en winkelaanbod en op het verminderen van leegstand. De ontwikkeling op en rond de Kerkbrink sluit daarmee naadloos aan op de notitie. Door de Kerkbrink en omgeving mee te laten veranderen met de tijd krijgt deze plek weer waarde voor de stad. De Kerkbrink wordt de plek voor ontmoeting. Je ontmoet elkaar en geniet van tijd tot tijd samen van activiteiten en evenementen.

1.4 Mediaprogrammering Kerkbrink geeft het centrum van Hilversum een duidelijk gezicht

Dit jaar wordt een gebiedsagenda opgesteld voor het centrum. Een van de onderleggers hiervoor is de door onderzoeks- en adviesbureau BRO opgestelde [Gebiedsfoto Hilversum Centrum](#). Uit de gebiedsfoto en uit eerder onderzoek van [Hilversum Marketing](#) blijkt dat het centrum op het gebied van cultuur, uitgaan en winkelen geen duidelijk gezicht heeft. Dat geldt met name voor jongeren, een belangrijke doelgroep voor de toekomst van het centrum. Door BRO wordt geadviseerd nog nadrukkelijker te kiezen voor Mediastad als identiteit en hier op creatieve en eigentijdse wijze invulling aan te geven. De beoogde mediaprogrammering op en rond de Kerkbrink sluit hierop aan.

1.5 Beeld & Geluid is een belangrijke partner in de mediaprogrammering op de Kerkbrink en in de Gooische Brink

Beeld & Geluid heeft veel ervaring met het bedienen van een zeer breed publiek. Dit is van belang bij het landelijk positioneren van Hilversum als stad waar de kennis en expertise rond media, mediawijsheid en nieuwe technologie ten dienste staat van de inwoner en diens behoeften en vragen. Het project Kerkbrink draagt, naast de zo gewenste levendigheid, bij aan de landelijke positionering als Mediastad. Beeld & Geluid draagt financieel bij aan de programmering, zet programmeringscapaciteit in en zet het uitgebreide netwerk in.

1.6 Museum Hilversum kan zich door herinrichting van de Kerkbrink en de samenwerking met bibliotheek en Beeld & Geluid verder versterken

Voor Museum Hilversum vormt de Kerkbrink een natuurlijk verlengstuk van de programmeerruimte. Voorheen stond Museum Hilversum alleen in haar ambitie om van de Kerkbrink een laagdrempelige plek te maken waar kunst en cultuur wordt gedeeld met een breed publiek. De impact was daardoor, ondanks diverse buitententoonstellingen, nog beperkt. Verder biedt de huidige inrichting van de Kerkbrink geen mogelijkheden om buitenexposities goed in te passen. Met de komst van de bibliotheek en de samenwerking met Beeld & Geluid en andere partijen zal een stevige programmering worden gerealiseerd, waarbij binnenruimte en buitenruimte elkaar versterken.

1.7 De eerste ervaringen met het LAB onderstrepen de potentie voor de stad

Uit de haalbaarheidsstudie bleek al dat de ontwikkeling van grote waarde kan zijn voor onze stad. De eerste ervaringen met het LAB onderstrepen deze potentie. Ondanks dat het LAB nog maar kort bestaat en coronamaatregelen in de eerste periode beperkend hebben gewerkt zijn de ervaringen positief. Met Bibliotheek Hilversum, Museum Hilversum en Beeld & Geluid als aanjagers wordt in samenwerking met tal van partijen, op het vlak van cultuur, media en onderwijs, een interessante programmering gerealiseerd. Deze programmering op en rond de Kerkbrink geeft het centrum nu al een welkome impuls. Voor de komende tijd staat meer op stapel, zowel in het LAB in de Gooische Brink als op de Kerkbrink. Op basis van de eerste ervaringen is het concept verder uitgewerkt. Bijlage 1 geeft zicht op onder meer programmering en partners. Zie www.labmediaplein.nl voor de actuele programmering.

Argumenten verhuizing en vernieuwing bibliotheek

1.1 Het huidige pand van de bibliotheek en de huidige locatie zijn niet toekomstbestendig

De bibliotheek is (met een kleine onderbreking) al sinds 1932 gevestigd aan de 's-Gravelandseweg. Oorspronkelijk alleen in het rijksmonument Villa Erica. Sinds 1995 is er een aanbouw. Ondanks de historie op deze plek en de emoties die daarmee gepaard gaan, heeft de bibliotheek en haar publiek behoefte aan een beter pand op een centrale locatie. Het huidige pand is te klein en onhandig ingedeeld. Daarbij biedt het pand geen gastvrije entree. De ligging buiten het centrum vormt een drempel voor bezoekers en maakt dat de bibliotheek niet kan profiteren van passanten die er in het centrum wel zijn.

1.2 Het kabinet streeft naar een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening in elke gemeente

In de [Hoofdlijnenbrief cultuur 2022: Herstel, vernieuwing en groei](#) stelt de minister van Cultuur, Onderwijs en Wetenschap dat de bibliotheek de meest laagdrempelige, algemene publieke cultuurvoorziening is die door alle bevolkingsgroepen wordt bezocht, ongeacht leeftijd, inkomen, opleiding of sociale klasse. Door het brede aanbod van diensten en activiteiten draagt de bibliotheek bij aan persoonlijke ontwikkeling, aan verbetering van maatschappelijke kansen en aan sociale cohesie. In dezelfde brief wordt geconstateerd dat over de afgelopen tien jaar een afname van het aantal bibliotheekvestigingen te zien is, maar de behoefte groot blijft. Daarom streeft het kabinet de komende periode naar een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening in elke gemeente. Samen met gemeenten en provincies wordt gezet op deze ambitie, waarbij aanpassing van de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen tot de mogelijkheden behoort.

1.3 Het nieuwe pand in de passage Gooische Brink nabij de Kerkbrink voldoet na verbouwing aan alle voorwaarden die gesteld worden aan een toekomstbestendige bibliotheek

In het nieuwe pand beschikt de bibliotheek over meer ruimte voor workshops, lezingen en presentaties. Er zijn fors meer studieplaatsen voor scholieren en studenten en is er ruimte voor samenwerking met allerlei partners, zowel vast als incidenteel. Het pand bestaat uit ruimte op de begane grond en delen op de eerste en tweede etage. Door de grote hoeveelheid glas en de open ruimtes die worden gerealiseerd nodigt de bibliotheek uit om even binnen te lopen. Door enkele aanpassingen aan de passage zelf, waaronder aan de entree, zal de verbinding tussen de bibliotheek en de Kerkbrink ook verbeteren. De bibliotheek kan op deze locatie veel meer mensen bereiken. Verder kan de bibliotheek met een rijkere dienstverlening, meer activiteiten organiseren en samenwerken met een groter aantal partners in Hilversum en de regio. De openingstijden zullen worden verruimd (door de week tot 23 uur en op zondagmiddag open). De bibliotheek vergroot met de vernieuwing haar betekenis voor Hilversum en de

Hilversummers. De bibliotheek kan op basis van de huidige planning eind 2024 de deuren op de nieuwe locatie openen. Voor de aankoop van het pand is een intentieovereenkomst tussen de huidige eigenaar en de bibliotheek gesloten. Volgende stap is het sluiten van de koopovereenkomst waarmee de bibliotheek in januari 2023 eigenaar van het pand zal worden.

Figuur: Plattegrond van de vernieuwde bibliotheek met begane grond (groen), eerste en tweede etage (rood en lichtgroen).



1.4 De bibliotheek wordt het platform voor lezen, leren en maken

Het nieuwe concept is uitgewerkt in het vernieuwingsplan *Lezen, leren & Maken* (verder: vernieuwingsplan, bijlage 2) en is als volgt te omschrijven: de bibliotheek als platform voor lezen, leren en maken. Lezen heeft betrekking op gedrukte, audiovisuele en digitale media, leren en maken op teksten, op maken van digitale media, op digitale maak- en robottechnologie en virtual reality. De bibliotheek wordt een fijne 'third place' waar je komt om te ontspannen, je (geestelijk) te verrijken en om deel te nemen aan het sociale leven. Hiermee geeft de bibliotheek invulling aan de maatschappelijke opdracht uit de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken en het Bibliotheekconvenant. Daarin legt elke vernieuwde bibliotheek eigen accenten. Vanzelfsprekend is dat in Hilversum de media. Het vernieuwingsplan zal verder worden geconcretiseerd in de jaarplannen 2023 en verder.

1.5 De maatschappelijke impact van de bibliotheek zal fors toenemen

De maatschappelijke impact van de bibliotheek is niet eenvoudig te kwantificeren. Wat is de waarde van een studieplaats voor een jongere die thuis geen rustige plek heeft om te studeren? Hoe waardeer je de laagdrempelige informatie die een bibliotheek verstrekt of de inzet op het stimuleren van lezen onder jonge kinderen, maar ook de kennismaking met literatuur door volwassenen? En de mediaworkshops die hier georganiseerd zullen worden? Impact kan in ieder geval worden gemiddeld in bezoekersaantallen. De bibliotheek heeft daarnaast onderzoek gedaan naar de groepen die nu minder dan gemiddeld de bibliotheek bezoeken. Op deze groepen zal de bibliotheek in haar programmering extra inzetten. Een analyse is te vinden in bijlage 2.

1.6 Enthousiasme bij bezoekers van de bibliotheek

De plannen van de bibliotheek om te verhuizen naar de Gooische Brink zijn algemeen bekend. De directeur en medewerkers van de bibliotheek worden vrijwel dagelijks aangesproken met vragen over de plannen. De bibliotheek ervaart van haar bezoekers een zeer breed draagvlak voor de verhuizing en vernieuwing. Het enige nadeel dat met regelmaat aan de orde komt is parkeren. Op de huidige locatie is

het parkeren beperkt in omvang, maar gratis. Autoparkeren is op de nieuwe locatie veel ruimer beschikbaar, maar daar moet wel voor betaald worden. De bibliotheek geeft aan dat het realiseren van goede fietsparkeervoorzieningen, als alternatief voor de auto, van belang is. Voldoende, goede fietsparkeervoorzieningen is uitgangspunt in het raadsvoorstel Uitgangspunten Herinrichting Kerkbrink.

1.7 Organisaties op gebied van cultuur, onderwijs, media en erfgoed zijn geïnteresseerd in samenwerking

De bibliotheek is in gesprek met tal van partijen. Sinds september zijn er veel gesprekken gevoerd. Een deel van deze organisaties, waaronder MBO College, Kunstuitleen, Erfgoedhuis en Globe zullen zich hier naar verwachting permanent gaan vestigen. Het stagebedrijf van het MBO College, Moos Productiehuis, is reeds gevestigd in het LAB. Dat levert nu al een mooie kruisbestuiving op. Het MBO is van plan drie opleidingen (smart retail, e-sports en media) hier te vestigen. De Kunstuitleen is nu gevestigd in het huidige pand van de bibliotheek. Waar de verwachting eerst was dat de Kunstuitleen ruimtelijk en qua concept niet in te passen zou zijn ligt dat inmiddels anders. Ook het initiatief van het Erfgoedhuis wordt steeds concreter. De Kunstuitleen en het Erfgoedhuis zullen zich op de begane grond presenteren en op etage kantoor- en opslagruimte betrekken. Andere partijen waarmee de bibliotheek in gesprek is zijn onder andere NH Media, Radio 509, Theatergroep de Fusie en de Universiteit Twente. Daarbij gaat het deels om permanente aanwezigheid, deels om samenwerking op regelmatige basis en deels om het gezamenlijk organiseren van activiteiten op verschillende locaties in het centrum.

1.8 Betrokkenheid van omgeving via taskforce

De bibliotheek zal een deel van de ruimten in de passage Gooische Brink aankopen, verbouwen en vervolgens met partners betrekken. De huidige eigenaar zal het resterend deel van de passage in eigendom houden en is daarmee als het gaat om aanpassingen aan de buitenruimte of aan de entree een belangrijker partner. De bibliotheek is zowel zelfstandig als samen met Beeld & Geluid en Museum Hilversum in gesprek met partijen rond de Kerkbrink. Vanuit centropartijen en vanuit bewoners wordt de ontwikkeling in algemene zin gezien als van (grote) waarde. In deze fase heeft elke gesprekspartner daarbij natuurlijk zijn of haar eigen wensen en belangen. De gesprekken zullen komende tijd verder worden verdiept. Eind 2024 is voor veel partijen nog ver weg. Soms zijn gesprekken echter al heel concreet. Zo wordt gesproken met de bewoners van de bovenliggende VVE over samen optrekken in het verduurzamen van de Gooische Brink. In het kader van de herinrichting van de Kerkbrink is ook al contact geweest met deze bewoners. Uit gesprekken blijkt dat de balans tussen levendigheid en leefbaarheid een voor bewoners belangrijk thema is. Dit thema wordt nader uitgewerkt in het ontwerpproces voor herinrichting van de Kerkbrink. In de planfase en daarna is de door de stichting voorgestelde roulerende taskforce (zie bijlage 1) een goede manier om samenwerking en afstemming tussen omwonenden, ondernemers en organisaties structureel te gaan organiseren.

1.9 Niets doen is (g)een optie

In een situatie waarin de bibliotheek niet of voorlopig niet zou verhuizen moet aanzienlijk worden geïnvesteerd in het pand. De huidige staat van onderhoud is matig. Renovatie en verduurzaming is noodzakelijk. In de huidige begroting van de bibliotheek wordt hier geen rekening mee gehouden. Dat betekent dat in het geval de bibliotheek op de huidige locatie zou blijven een financiële bijdrage vanuit de gemeente onvermijdelijk is. Vernieuwen op de huidige locatie is daarbij geen optie. De veranderende rol van de bibliotheek maakt deze solitaire locatie en het pand hiervoor ongeschikt. In de haalbaarheidsstudie was reeds een vergelijking gemaakt tussen vernieuwen op de huidige locatie en verhuizen naar c.q. vernieuwen op de nieuwe locatie. Rebel heeft deze exercitie nogmaals berekend, nu op basis van de nieuwste uitgangspunten. De conclusie blijft hetzelfde, namelijk dat verhuizen naar de nieuwe locatie een betere keuze is.

1.10 De gemeente Hilversum subsidieert de bibliotheek op dit moment fors lager dan andere gemeenten

De Hilversumse bibliotheek ontvangt in vergelijking tot andere bibliotheken een fors lagere subsidie per inwoner. In bijlage 2 (pagina 12) is een benchmark opgenomen. De gemiddelde bibliotheek ontvangt € 24,85 per inwoner. In Hilversum is dat is 32% minder. De vernieuwde bibliotheek vraagt een bijdrage van € 29,35. Afgezet tegen een benchmark van tien vernieuwde bibliotheken is dat nog duidelijk onder het gemiddelde. De bijdrage aan de vernieuwde bibliotheken varieert tussen € 26,83 en € 43,26.

Benchmark	Hilversum	Vergelijkbare bibliotheken	Alle bibliotheken
Subsidie per inwoner 2022	€ 16,85	€ 35,80	€ 24,85
Subsidie per inwoner 2025	€ 29,35	€ 35,80	€ 24,85

Argumenten businesscase en garantstelling

1.1 Onder regie van de kwartiermaker van Rebel Group zijn de plannen nader uitgewerkt en is een solide businesscase opgesteld. Deze businesscase geeft helder zicht in de financiële kaders

In de afgelopen periode zijn de inhoudelijke en organisatorische opzet van de programmering op en rond de Kerkbrink, de herhuisvesting en vernieuwing van de bibliotheek en de herinrichting van de Kerkbrink nader uitgewerkt. De plannen zijn tot een niveau uitgewerkt waarop een solide businesscase kon worden opgesteld. De businesscase is opgenomen in bijlage 3. Op deze bijlage is gelet op de door de bibliotheek verstrekte financiële gegevens geheimhouding opgelegd. De hoofdlijnen zijn verwerkt in dit raadsvoorstel bij Financiën, middelen & capaciteit. De financiën zijn kaderstellend voor de ontwikkeling. Dat betekent dat de gemeenteraad met dit voorstel besluit over de financiële bijdrage die de gemeente onder voorwaarden bereid is te doen aan deze ontwikkeling.

1.2 Uitgangspunten van de businesscase

Aan de businesscase van Rebel ligt een aantal uitgangspunten ten grondslag. Naast de bijlagen 1 en 2 gaat het over een aantal inhoudelijke aspecten en over de rolverdeling tussen partijen.

- De bibliotheek verkoopt het huidige pand en brengt de opbrengst in de businesscase in.
- De bibliotheek koopt het nieuwe pand aan en sluit overeenkomsten met de diverse partners. Op dit moment is de Kunstuitleen de enige huurder. De bibliotheekorganisatie moet toegerust worden om overeenkomsten met partners te sluiten en de daarin te maken afspraken na te kunnen komen. Naast de inhoudelijke meerwaarde zorgen partners voor inkomsten voor de bibliotheek.
- De bibliotheek verhuurt nu op incidentele basis aan enkele organisaties, zoals SenVer, de seniorenvereniging. In de nieuwe situatie zal het aantal partijen dat incidenteel c.q. op regelmatige basis ruimten zal huren gaan toenemen. De centrale locatie en de moderne ruimtes zullen naar verwachting zorgen voor meer dan een verdubbeling van de inkomsten.
- Net als in de huidige situatie zal de bibliotheek een café herbergen. Hier zal een kopje koffie, broodje of soep te verkrijgen zijn. Vanuit het Mediacafé zal verder de catering van de ruimtes worden verzorgd. De bibliotheek streeft ernaar de kosten beperkt te houden, om een brede doelgroep te kunnen bereiken, maar zal gelet op ondernemers in de directe omgeving oneerlijke concurrentie voorkomen.
- De betrokkenheid van de gemeente bij het project is evident. Het bibliotheekwerk is een wettelijke taak waarin de gemeente heeft te voorzien. Voor de wijze waarop zijn diverse varianten onderzocht, waaronder koop van het pand door de gemeente. Dat ligt gelet op het gemeentelijk vastgoedbeleid (nee, tenzij) echter niet voor de hand. Daarbij wil de bibliotheek net als nu graag eigenaar zijn. Eigenaarschap is verder een stimulans voor het ontwikkelen van cultureel ondernemerschap.
- De gemeente zal op twee manieren betrokken zijn; via de subsidierelatie en via garantstelling.

1.3 Door garantie te verlenen kan de bibliotheek de aankoop en investeringen financieren, waarbij het college pas een besluit neemt nadat de raad hierover gesproken heeft

De opbrengst van het oude pand brengt de bibliotheek in de businesscase in. Waarbij nog overwogen kan worden de bestemming aan te passen. Voor het resterende bedrag van de aankoop en voor de benodigde investeringen zal de bibliotheek een lening aangaan bij een bank. De bibliotheek heeft de garantstelling nodig om een lening te kunnen afsluiten. Daarnaast kan de bibliotheek op basis hiervan gunstiger lenen. Dat betekent dat de subsidie daarmee lager uit kan pakken, dan zonder garantstelling. De gemeente verleent wel in meer gevallen een garantie. De bibliotheek heeft in het verleden (1991, 2021) al eerder een lening afgesloten met garantstelling door de gemeente. Daarnaast is ook elders in Nederland niet ongebruikelijk in relatie tot bibliotheken. Iedere garantstelling die de gemeente overweegt, dient eerst aan de raad kenbaar gemaakt te worden. Dit raadsvoorstel voorziet hierin. Het college neemt pas een besluit nadat de raad in de gelegenheid is gesteld haar eventuele wensen en

bedenkingen aan het college kenbaar te maken. Een en ander conform gemeentewet artikel 169 lid 4 en artikel 15, lid 2 van de Financiële verordening 2022.

Kanttekeningen

1.1 De subsidie aan de bibliotheek wordt hoger

Om de ambities waar te kunnen maken zal de subsidie komende jaren in stappen toenemen, van € 1,5 miljoen in 2022 naar € 2,5 miljoen in 2025 en daarna. Het verschil van € 1 miljoen wordt voor de helft verklaard door de financieringslasten (aankoop en investering). Die lasten heeft de bibliotheek nu niet. Het oude pand is vrij van financiering, een meerjarenonderhoudsplan ontbreekt en voor groot onderhoud is niet gereserveerd. Dat is financieel aantrekkelijk maar uiteraard niet houdbaar. Het andere deel van de stijging wordt verklaard door een toename van de programmering (van 12 naar 20 spreekuren, cursussen, workshops per dag), online activiteiten en de ruimere openingstijden (van 61 naar 83 uur per week).

1.2 Het verlenen van garantie aan een partij vormt een risico voor de gemeente. In het geval van de bibliotheek is dat risico echter relatief beperkt aangezien de gemeente zelf de grootste financier is

Het kan zijn dat een partij die geld leent op basis van een garantstelling niet aan de betalingsverplichtingen kan voldoen. De verplichtingen gaan dan over naar de gemeente. Met de jaarlijkse aflossing door de bibliotheek neemt de hoogte van de verplichting wel elk jaar verder af. In het geval van de bibliotheek is de kans dat een dergelijke situatie zich voordoet echter gering. Bibliotheekwerk is immers een wettelijke taak, waarbij de gemeente via een subsidie een groot deel van de exploitatie van de bibliotheek dekt.

1.3 Op onderdelen is er nog werk te doen

In de startnotitie van 15 september 2021 is benoemd welke onderdelen nog uitwerking behoeven. Veel van de genoemde activiteiten zijn inmiddels uitgevoerd. Op basis van deze uitwerkingen kunnen de kaders worden bepaald waaronder de gemeente bereid is bij te dragen. Sommige activiteiten lopen door, zoals de juridische uitwerking van de VVE (vereniging van eigenaren), het vormgeven van samenwerkingsafspraken met de verschillende partijen, het gesprek met omwonenden en het betrekken van bezoekers van de bibliotheek bij de nadere vormgeving van de bibliotheek. Dat geldt tevens voor afspraken tussen gemeente en stichting over gebruik van het plein en over de langere termijn organisatievorm en governance van de stichting. Gesprekken zijn gaande met onder andere stichting Centrum Hilversum. Een samenwerking tussen beide stichtingen ligt daarbij voor de hand. Net als een nauwe samenwerking met stichting Hilversum Marketing. Afronding van deze activiteiten volgt en loopt deels parallel met het besluitvormingsproces van de gemeente. Verder is op verzoek van de gemeenteraad eerst een uitgangspuntennotitie opgesteld voor herinrichting van de Kerkbrink. Daarna start het ontwerpproces.

1.4 Plannen zijn nog niet in beton gegoten, uitwerking binnen kaders

Na het raadsbesluit duurt het nog zo'n 2 tot 2,5 jaar voordat de bibliotheek eind 2024 de deuren opent op de nieuwe locatie. Die tijd is nodig om het pand aan te kopen, de benodigde procedures te doorlopen, de verbouwing te realiseren en het pand in te richten. Parallel hieraan zal het concept van de vernieuwde bibliotheek nog verder uitgewerkt worden, inclusief de samenwerking met partners. Dit mede op basis van het eerdere advies van de Cultuurraad. Afgelopen periode zijn goede stappen gezet, in lijn met deze advisering, die komende tijd worden voortgezet. Bij de detaillering van de plannen kan nog het een en ander wijzigen. Daarbij geldt wel dat de businesscase (bijlage 3) kaderstellend is voor de subsidie die de gemeente bereid is te verstrekken. Met deze bijdrage moet de vernieuwde bibliotheek het dus doen. Het concept voor de programmering wordt komende periode doorontwikkeld. Het is de bedoeling met een vast raamwerk van thema's en momenten in het jaar te gaan werken. Dit geeft herkenbaarheid en tegelijkertijd voldoende flexibiliteit om aangesloten te blijven op de nieuwste ontwikkelingen en op de energie in de stad. Voor de gemeente zijn de inhoudelijke uitgangspunten (in bijlage 1) kaderstellend voor de subsidiëring van de programmeringsstichting in 2023 en 2024.

1.5 Verdere kostenstijgingen vormen een risico voor het project

In de afgelopen periode zijn de bouwkosten (personeel, materiaal) door Rebel Group meerdere keren tegen het licht gehouden en bijgesteld. Om verdere kostenstijgingen op te kunnen vangen is nog een plus van 3% en een post onvoorzien opgenomen. Dat lijkt op dit moment voldoende, maar is gelet op de diverse externe omstandigheden niet zeker. Daarbij geldt echter dat de gemeente de subsidie en garantstelling in dit raadsvoorstel tot de aangegeven bedragen maximeert. Mocht de bibliotheek te maken krijgen met verdere kostenstijgingen dan moeten deze dus worden opgevangen, bijvoorbeeld door versoering op onderdelen.

Financiën, middelen & capaciteit

Subsidiëring bibliotheek

In de komende jaren zal de bibliotheekorganisatie zich voorbereiden op de vernieuwing. Ook wordt het nieuwe pand aangekocht en verbouwd. Dat betekent dat de subsidieaanvraag in stappen (2023, 2024, 2025) zal stijgen tot een niveau (€ 2,5 miljoen) dat nodig is om de ambities voor de vernieuwde bibliotheek op de nieuwe locatie waar te maken. Afspraken worden opgenomen in het nieuw te sluiten convenant. De subsidieaanvragen voor 2023 en 2024 lopen het reguliere subsidieproces. Besluitvorming over verhoging van de subsidie aan de bibliotheek hangt trouwens samen met de hierna genoemde garantstelling. Voor verhuizing en vernieuwing van de bibliotheek is besluitvorming op beide aspecten nodig.

Subsidie bibliotheek	2022	2023	2024	2025
Subsidie straks	€ 1,5 mln	€ 2,0 mln	€ 2,2 mln	€ 2,5 mln
Subsidie nu	€ 1,5 mln	€ 1,5 mln	€ 1,5 mln	€ 1,5 mln
Extra subsidie	-	€ 0,5 mln	€ 0,7 mln	€ 1,0 mln

Garantstelling wordt verstrekt onder voorwaarden

Het verlenen van garantstelling is een bevoegdheid van het college. Met dit raadsvoorstel besluit de raad geen wensen of bedenkingen te uiten. Vervolgens kunnen de voorwaarden (zekerheden) waaronder de gemeente garantstelling verleent worden uitgewerkt. De huidige governance, met een Raad van Toezicht en een subsidierelatie met daarbij behorende voorwaarden geeft al de nodige waarborgen. Het stellen van voorwaarden (zekerheden) is conform de gemeentelijke Financiële verordening. Daarbij wordt zowel gekeken naar de realisatiefase waarin de bibliotheek het pand aankoopt en laat verbouwen, als naar de exploitatiefase erna. Om het risico te beperken zal in ieder geval een recht van eerste hypotheek gevestigd worden op het nieuwe pand van de bibliotheek. Andere voorwaarden zullen onder meer liggen op het vlak van governance, contractmanagement en risicobeheer. Als door de bibliotheek aan de te stellen voorwaarden is voldaan zal de akte van garantstelling door de bank worden opgesteld ter besluitvorming in het college. Na besluitvorming wordt de garantstelling ondertekend door de burgemeester. Vervolgens zal de bank de middelen verstrekken aan de bibliotheek. Het risico dat samenhangt met het verlenen van de garantstelling wordt in de risicoparagraaf van de jaarrekening 2022 opgenomen. Het risico legt daarmee een beslag op een deel van onze beschikbare weerstandscapaciteit.

Vorbereidingskosten tweede helft 2022

Met het raadsbesluit op 15 september 2021 is budget beschikbaar gesteld voor het uitwerken van de plannen tot aan dit raadsvoorstel, naast subsidie voor de stichting van oktober 2021 tot en met eind 2022. Na raadsbesluit over de kaders volgt een nieuwe fase. In deze fase, die loopt vanaf besluit in september tot eind 2022, worden de benodigde procedures doorlopen en wordt de verbouwing voorbereid. Hiervoor is een voorbereidingsbudget nodig van naar schatting € 100.000,-. Dit komt ten laste van het begrotingsaldo.

Subsidiëring programmering

De gemeenteraad heeft in september 2021 budget beschikbaar gesteld voor programmering van het LAB. Deze subsidie loopt tot en met eind 2022. Voor de jaren 2023 en 2024 wordt de gemeente gevraagd een subsidie te verstrekken van € 160.000 per jaar. Deze bedragen komen ten laste van het begrotingssaldo. De totale begroting van de stichting loopt in stappen op. Dat betekent dat de bijdragen van derden (partners, fondsen) toenemen en de bijdrage van de gemeente relatief gezien afneemt. De bijdrage van de gemeente neemt percentueel af van 38% in 2022, naar 31% in 2023 tot 26% in 2024. De subsidie zullen onder nader te formuleren voorwaarden worden toegekend. Het is de intentie om vanaf 2025 te komen tot een meerjarige subsidiëring.

Subsidie programmering	2022	2023	2024
Subsidie gemeente	€ 125.000 (38%)	€ 160.000 (31%)	€ 160.000 (26%)
Bijdragen derden	€ 200.000 (62%)	€ 360.000 (69%)	€ 460.000 (74%)
Totale begroting stichting	€ 325.000 (100%)	€ 520.000 (100%)	€ 620.000 (100%)

Herinrichting Kerkbrink

Voor het vaststellen van de uitgangspunten voor herinrichting van de Kerkbrink is een separaat raadsvoorstel opgesteld. In de programmabegroting is in de vorm van kapitaallasten een investering opgenomen die optelt tot € 1,3 miljoen. De raming hieronder dateert van meer dan 5 jaar geleden. Een actuele raming komt uit op € 1,9 miljoen. Dat is inclusief de investering (maar niet de exploitatie) voor inpandig fietsparkeren. Als het definitief ontwerp Kerkbrink gereed is volgt een raadsvoorstel met calculatie en wordt de gemeenteraad gevraagd het benodigd krediet beschikbaar te stellen. In de Programmabegroting 2023 wordt het effect op het meerjarenperspectief meegenomen.

Uitvoering

Na het raadsbesluit worden de voorbereidende werkzaamheden opgestart. De bibliotheek trekt logischerwijs de realisatie van de vernieuwde bibliotheek. De stichting trekt de programmering op de Kerkbrink. De gemeente is verantwoordelijk voor de herinrichting van de Kerkbrink en blijft intensief betrokken bij de verhuizing/vernieuwing van de bibliotheek. Daarnaast worden de voorwaarden van de garantstelling nader uitgewerkt en op basis hiervan wordt de borgstellingsovereenkomst gesloten. De gemeenteraad zal hierover te zijner tijd via een raadsinformatiebrief worden geïnformeerd.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera dr. ir. G.M. van den Top

Bijlagen

1. De nieuwe Kerkbrink, plein voor alle Hilversummers
2. Lezen, leren & maken
3. Businesscase nieuwe bibliotheek GEHEIM